

אח"כ כן דייק לוקח משום חללה, אבל גרושה חונה דאסורה בלא"ה הוה אמינה דלא ליחול עליה איסור חללה כלל, אבל השתא דכתיב לא יחולל והאי ע"כ אאלמנה קאי דהוה היא המתחללת עתה בציאתו, דזויה וגרושה בלאו הכי נמי פסולים, וכיון דהך קרא אאלמנה, מוקמינן ליה גרושה חונה כ"ל נש).

ועוד היא תועבה כתיב ואין בני תועבין. לפי מה דקיי"ל כרצא דקידושין ע"ה ע"ה דאלמנה לכאן גדול לוקח אצילה לחודה, משא"כ מחזיר גרושתו עד דמקדש ובעיל אבל אצילה לא מיתחייב, אי"כ איכא למיפדך אהך ק"ו, מה לאלמנה שכן לקי אצילה משא"כ מחזיר גרושה. וי"ל שאין זה פירכא אהבת דמי"ה הבת נולדה בצעילת איסור, באלמנה הצעילה אסורה בלא קידושין ובגרושה אחר הקידושין, מי"ה נולדה בצעילת איסור וליכא למיפדך כי האי. אלא דמי"ה קושית תוס' [ד"ה שכן] מיישב, שבקשו היא גופה גילף, דעל האם שפיר איכא למיפדך דאלמנה דין הוא שמתחללת בציאה זו שבהי בצעילה גורמת עיקר האיסור, משא"כ משולחת דאי ה"י בועל אותה בלא קידושין לא ה"י לוקח ולא מיפסלה, ונמצא עיקר האיסור גורמין הקידושין ואין אותה הצעילה מגונה כל כך בצעילת אלמנה, ואי אפשר למילף מינה למשולחת. ואפשר עיקר קושית תוס' אלהן בשמעתין דכתס אחייבי בריחות קאי דהצעילה גופה אסורה, וכו"ל שפיר למילף איכי גופה ס.

ועוד היא תועבה כתיב ואין בני תועבין. [עין ח' נ"ב ע"ה ד"ה ואין].

תוס' ד"ה הכא נמי וכו' ולפי זה צריך ליישב הא דפריך בפרק אלמנה וכו'. [עין ש"ה אה"ע ח"ב ס' קכ"ד (השני) ד"ה אצל].

דף מ"ה ע"א: דכולהו אמוראי דמכשרי מודו שהולד פגום לכהונה מק"ו מאלמנה וכו' שאין איסורה שור בכל בנה פגום וכו'. הרי"ף כתב והואיל צעיקור פסק הלכה פסק הש"ס דהולד כשר ולא מסקינן ד"י שצנה פגום, מספקא ל"י להרי"ף אולי למסקנא אין הבת פגומה, והרמב"ם (א) מכשיר להדיא, אלא שברא"ש חוסר להדיא, וכתב דהש"ס סמך עצמו אדלעיל דאמר לכולהו אמוראי בנה פגום, וכן פסק העור וש"ע [אה"ע] ס' ד' [סעיף י"ט]. חו פליגי דלרש"י ורי"ף בנה פגום לאו דוקא דלגזי בן לא שייך פגם לכהונה דהרי לא שמש על גבי מצבה שאינו כהן, וגם לא הוזהרו הכשרות להנשא לו, אלא בתה פגומה, ורמב"ן ס"ל דבנים זכרים נמי פגומים. ויראה דודאי מודה רמב"ן דלא תפסל אשתו בציאתה (ב) דאין חללים אלא מפסולי כהונה, וצשלמה גוי ועבד פוסלים אשה משום זונה משום שאין להם הוי, אבל זה בן הנכרי הצא על בת

[והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה וכו']. עין אר"י הלכה כסתם משנה, עין מה שכתבו [בזה] תוס' שבת פ"א ע"ב ד"ה והאמר ר' יוחנן, וכתוס' [שם] ל"ט ע"ב ד"ה אמר רבא נ"י.

דף מ"ג ע"ב: רבי יוחנן אומר כל הנשים יתארכו חוץ מן האלמנה מפני האובול וכו'. [עין רא"ש סימן כ"ז ש"ה ז"ל התיב באתה שביטה משודכת ומה אחיה לאחר הזמנת הקרואים סמוך לחופה והתיב לכונסה חוץ ל ימים משום פריה ורביה דבעל עיי"ש. — עין ש"ה אה"ע ח"ה ס' קי"ה ד"ה אף].

דף מ"ד ע"ב: שכן היא עומה מתחללת. [בנה ס"ט ע"ב] פירש רש"י [ד"ה היא] דכתיב צעמוריה, וכאן פירש מדכתיב לא יחולל ב' חללים אחד לולד ואחד להאם, וכן הוא ש"ס ערוך צמורה ה' ע"ב וע"ש כתוס' ד"ה שאני בתם, וביה נ"ל דס"ל לרש"י דהיינו כך, דמדכתיב ב' למדין לא יחולל דרשין ביה לא יחל זרעו ולא יחל עמיו, והא בלא הא לא סגי, ורש"י דהכא ודכתס חד הוא.

וראיתי בספר רמון גדיש שכתב בשם אביו דס"ל לרש"י דלרצא דתמורה התם דפליג ארז"י איכו דריש מעמיו, והכא צשמעתין דמסיק הש"ס היא ולא לרצא ע"כ סוגיא דשמעתין כבז"י דתמורה, ולרצא אין קידושין תופסין צמחזיר גרושתה דכל מה דאמר רחמנא לא תעביר אי עביר לא מהני, וכיון שאין כאן קידושין אין כאן ארע, וע"כ סוגיין לאבז"י אולא, לכן פירש כאן כבז"י מלא יחולל, ושמעתין דנה דקאמר [בתם] היא ולא בניה, אולא לרצא, לכן פירש רש"י מצעמיו. והוא דבר שכלי ולא אמיתי, דא"כ כל חייבי לאוין נמי לא תפסי קידושין לרצא. ועוד הא לרצא לא לקי צמחזיר גרושתו עד דבעל אחר קידושין דרך אישות כמצואר בקידושין ע"ה ע"ה, ועל כרחק קידושי תפסי צה.

ומה שצריך עיון בזה דבקידושין ע"ז ע"ה מצואר צברייתא שם דחולל דידע דהאם נפקא לן מלא יחולל קרי ב' לא יחולל מי שהי כשר ונתחלל זו האם לאפוקי הולד שמתחלל מעיקרה, ומתהימא דרש"י כאן מציא מש"ס דקידושין הלכה, וקושיא זו מלאחי בגליון גמרא ברב המאה"ג מהו צער בלאך ז"ל נה"י. וי"ל דמלא יחולל צעמיו לא הוה ילפין אלא גרושה חונה דפסולים לכל הכהנים דכי צא עליהם כהן נתחללו, וכי יצא עליהם כהן אחר חייב צ' משום גרושה ומשום חללה וכמצואר שם דין זה, אבל אלמנה לכאן גדול דקיל איסורה שאינו שור בכל הכהנים הוה אמינה דלא מתחללה, אי"כ הוי מוקמינן קרא דוקא באלמנה דנתחללה בציאתו של כהן גדול, ולכי יצא עליה

(ג) כללי הש"ס ס' י"ג. ועין בהערות שם.

(ב) וכן פירש רש"י לעיל ט"ז ע"ב ד"ה היא, ועין מהרש"א שם.

(ג) ה"ה הגאון מהר"ר יששכר בער בלאך זצ"ל בעהמח"ס בינת יששכר, בעת זקנתו נתקבל למאטערסדארף, ונפטר עשי"ט ט"ז שבט תקנ"ח, מרן ד"ל הספידו ונדפס בדרשות ח"ג עמוד פ"ה, ועל מקומו נתקבל מרן ז"ל לאב"ד.

קטע זה הוא מח"י גדה שכתבם רבינו במאטערסדארף וסיימם

ביום ג' פורים קטן בשמחה רבה [תקס"ב] לפ"ק, ובדאי שם ראה מרן ז"ל גליון גמ' של הג"מ יששכר בער בלאך זצ"ל.

(ג) ח"י גדה ס"ט ע"ב ד"ה שהיא.

(ד) ח"י גדה ס"ט ע"ב ד"ה אמר להו.

(ה) ה' איסור' פט"ו ח"ג. ועין מ"ש בדעתו משנה למלך שם,

ובית שמואל ס' ד' סק"ב וסק"ד.

(ב) עין ריטב"א כאן.

ביצמה לשוק (איכא) [ליכא] ק"ו, ואי לא חפסי (ליכא) [איכא] ק"ו, עיין צית יוסף ריש סי' קנ"ט, וכיון דכלא"ה איכא ספיקא אי לא נפריך מה לאלמנה שכן בניס האזרים פגומים וכ"ל, וא"כ לענין יצמה לשוק ה"ל ספק ספיקא ופסק בשו"ע להקל, משא"כ לענין נכרי ועבד ליכא חלא חדא ספיקא, פסק סתם להחמיר מספיקא. וכן העלה בש"ש דאם נישאת עכ"פ לא חלא.

מה שג"ע עוד צזה הוא מ"ש חוס' לעיל [ע"ז ע"ז ד"ה קסבר] שהקשו שם חמ"ד נכרי ועבד הבא על צת ישראל הולד ממזר הא מן התורה ציאת היתר הוא יצ"ד של שם הוא דגזרו, ותיירו מ"מ כיון דלא חפסי צה קידושין הוה ממזר. עוד תירצו מכותי לא הוה ממזר חלא מדרבנן, והא דכיל עבד עם נכרי אע"ג דבעבד הוה ממזר מן התורה, כמו דכיל בכל מקום חלוזה בכדי גרושה, ומסיימו צה דהראשון גראה עיקור ע"ש. הנה מה שנראה להם עיקור תירון הראשון כיוון משום דלענין הולד ממזר עיקור גדול הוא מה שלא חפסי צה קידושין אע"ג דלית ציה איסור הוה ממזר. מ"מ קשיא אשמעתין למ"ד הולד כשר איך נפגום הולד לכהונה מקאי דאין איסור שזה בכל וכהא איסורו שזה בכל, הא ליכא איסור מן התורה כלל דצית דיוו של שם גזרו, ואפילו נימא ק"ו מתפיסת הקידושין מה אלמנה דחפסי צה קידושין מן התורה צנה פגום נכרי הבא על צת ישראל לא כל שכן, מ"מ ניפרוך מה לאלמנה שכן יש עצירה בציאתו משא"כ בנכרי. וע"כ נימא דק"ו אסמכתא דרבנן בעלמא היא, למאי דאסרו רבנן ציאת נכרי ועשאוכו איסור שזה בכל איכא ק"ו למיסר מדרבנן. ואם כן לפי מ"ש לעיל דכלא"ה נמי ק"ו מפוקפק הוא ומידי ספיקא לא נפקא, אם כן ה"ל ספיקא דרבנן וקל"ט ליה איסורא טובא. ואיכא למימר נמי ודאי מאן דאית ליה דעבד ושפחה איסורם דאורייתא משום לא יכיה קדש, אי"כ איכא בעבד עכ"פ ק"ו דאורייתא, אי"כ גזרו נכרי משום עבד וצנו נמי פגום, אך הרמב"ם לטעמיה דס"ל [צה איסור' ע"ז כ"ה] דאין איסור דאורייתא צציאת עבד, אם כן מהיכי תיתי לחדש גזירה לעשות הולד פגום מדרבנן כיון דק"ו פריכא הוא כ"ל. ואם כן הס"ד דסצורה ליה לכולי אמוראי הולד פגום, ס"ל לוקין על העבד משום ולא יכיה קדש וקדשה, ואם כן בנכרי נמי מדרבנן פגום מיהת, ולמסקנא לא קי"ל לרמב"ם הכי. עיין ביעבד צצית שמואל סי' ע"ז [סק"ו] ותצין.

אמנם ממשמעות ש"ס פ"ד דע"ז [ל"ז ע"ז] משמע דגזירות של שם נמי מיקרי דאורייתא, דכרי כתיב להדיא בויאלה ותשרף והש"ס קאמר עלה חלא מדאורייתא וכו' ע"ש. וצתחילת הרעיון הוה אמינא דזה תליא צמ"ש חוס' פ"ק דמו"ק [ח' ע"ז ד"ה לפי] דאין מערבין שמחה צשמחה מפיק ליה צירושלמי ממלא שצוב זאת, וש"ס דחוק ומפיק ליה מקרא דדברי קבלה, ועל כרחך כיוון עעמא משום דסצורה ליה לש"ס דילן דאין למדין מקודם מתן תורה, וירושלמי ס"ל למדין. וכבר ישצתי במקום אחר (ה) דלא תקשי מ"ש חוס' פרק אלו מגלחין [שם כ' ע"א ד"ה מה] דהירושלמי בעצמו לא יליף אצילות ז' מויטש חלא לאציו ז' ימים [צראשית ח' ז'] דגזי יוסף, משום דאין למדין מקודם מתן תורה. ויהי כ"ל דודאי ממנהגא בעלמא לא יליף,

ישראל שיש לו כו"י אינה עושה אותה לא זונה ולא חללה, רק כוונת רמב"ן שגם הכן פגום לענין הצנות אשר יוליד גם הוא עד סוף כל הדורות תהיינה פגומות לכהונה. ואין להקשות להרמב"ן איך קאמר אמוראי זיל איטמר אי גלי אז נסיב צת מינך, איך יעלוהו להכשיל את הכהנים שישאלו צנותיו (ה) ד"ל דאכ"י דלצתר דנסיב איתתא שוב לא יסתיר הדבר צצנותיו פגומים לכהונה, שהאז נאמן על צנו מטעם יוכי, ורק עתה צשעת נישואין מתיר לו לנהוג מנהג רמאות כי יוכי דינסיב איתתא לקיים פרי' ורצ"י.

מה שג"ע אפילו לרמב"ן ק"ו פריכא הוא, דמה לאלמנה לכהן גדול שגם צנה חלל, משא"כ לנכרי ועבד הבא על צת ישראל שאפילו אם נלמוד לפסול צנותיו מ"מ הצנים לא יפסלו, דאפילו לרמב"ן שגם הצנים פגומים, היינו לפסול צנותיהם, חלא הם אינם פוסלים אשה צציה, וא"כ קל וחומר פריכא, ופריכא כזו כתבו חוס' להבן נ"י ע"ז [ד"ה רב אמר] מה להזד השום שקונה צפסולות משא"כ חופה שאחר שחלמוד שתקנה מ"מ לא תקנה צפסולות לכן דין הוא שלא תקנה כלל אפילו צכשתת. ויראה דהיונו עעמא דרמב"ם דמכשיר לגמרי, דס"ל דבסלקא דעתך דהש"ס לא הוה מיהאצ פריכא כה"ג ולמסקנא מיהאצ ל"י פריכא, משו"ה לא מסיים צמסקנא שצנה פגום, והר"ף מספקא ל"י מהם, ועיין יש"ש שפסק נמי להקל דעכ"פ אם נוסת לא חלא, חלא דלא נחית למ"ש ע"ש.

ובזה ג"ל ליישב מה שהקשה עני אחרים [סי' ד' סק"ה ד"ה ויש ל"י] דהא זה הק"ו מהאלמנה לכהן גדול שאין איסורה שזה בכל איכא למיעבד ממש נמי ביצמה לשוק, ומן הדין שיהיה צנה פגום לכהונה, וצשו"ע [אה"ע] סי' ז' סעי' י"ד לא פסק כן, וקושא גדולה היא. ולפע"ד ליישב על פי מ"ש הצ"ח ליישב קושית חוס' להבן ע"ז ע"א [ד"ה רבי] שהקשו על הק"ו מהאלמנה לכה"ג שצנה פגום נימא גר עמוגי יוכיה שאיסורו שזה בכל וצנו כשרים לכהונה. ותירן הצ"ח דכהא עבדינן ק"ו מה אלמנה שקידושין תופסין צה צנה פגום, עבד ונכרי שאין קידושיו תופסין אינו דין שיהיה צנה פגום, דכשתא ליכא למימר גר עמוגי יוכיה שקידושיו תופסין, חלו דברי הצ"ח ז"ל. ומה שהקשה צית שמואל [סי' ד' סק"ד] על זה מ"מ לא חמר הש"ס כך ק"ו. ופה תירן צצאר ביעבד [שם סק"ה] דהש"ס ר"ה למיעבד ק"ו לכר"ע גם לרבי עקיבא דיש ממזר מחייבי לאוין ואין קידושין תופסין צאלמנה לכהן גדול, ע"כ עבד ק"ו מאיסור שזה בכל, חלא לדינא עכ"פ נצציד ק"ו מתפיסת קידושין, וליכא יוכיה מגר עמוגי. וכשתא ח"ש דיש לומר הא ציצמה לשוק קי"ל כשמואל [להבן ל"ז ע"ז] דספיקא הוא אי קידושין תופסין או לא, נמא אי יליף מהאלמנה לכהן גדול מזה איסור שזה בכל, נימא גר עמוגי יוכיה, ואי יליף מזה תפיסת קידושין כהר רק ספק אי, דאי (נמי) [נימא] דחפסי (ק"ו) [קידושין]

(ג) עיין רמב"ן שהוא עצמו עמד בזה.

(ד) עיין תורת משה פ' ויחי מ"ט ד' ד"ה ויעש לאביו, סוגיות י"ם תש"ז ע' מ"ז, ספר הזכרון עמוד י' ד"ה הרמב"ם, דרשות ח"ב שפ"ז טור ב' ד"ה חוס', וע"ע ח"י חת"ס ע"ז (י"ם תשל"ז) ל"ז ע"ב הערה צ"י.

כשהי, ועל זה פליג רבי יוסי כיון שישראל זה הוא הנימול ואינו צריך למילה להכנס לזה כי הוא נולד ממשו אם כקדושת ישראל, רק לקיים מצות עשה, אפילו אם המל אינו מל לשמה מ"מ אינו ערל ומל הוא, אך אם הנימול או האז לריכוס לכיון לשם מצוה זה תלוא צמלות לריכות כוונה ואינו ענין למילה לשמה, ולא קשה מידי קושיות יעב"ץ כ"ל סו.

[דכיון] ואמר רבי יוסי תרתי צעינ תקוני גברא בשבת לא מתקנינ וכו'.] ונראה דאפילו רבי יהודה לא פליג אלא משום דכ"ל דעבילת לא מעבדא, אבל אי הוה מעבדא הוי תקוני גברא ואסור בשבת, וא"כ לכאורה ל"ט אך עבדא צבתינו בשבת ציני שמשי [שבת פ"ו ע"ב] הא לירדכו כ"ל תקוני גברא לכ"ט, ולא הוי חזו לקבלת התורה בל"ה, ותקוני גברא אסור בשבת לכ"ט, ואי נמי נימא דהך תקוני גברא איסורא דרבנן בעלמא הוא, מ"מ קשה לפי מ"ש הסמ"ג [עין רכ"ד סו] דהאשמים אשר היו עומאים לפניו אדם שדמו לפסח שני ערב פסח שחל להיות בשבת הוה, ומשם רבינו ע"ה כבר גזר על ההואה בשבת, א"כ מסתמא כבר גזר אז על העבילה, והדרה קושיא לדוכחי, ויש לחלק וק"ל. אמנם היותר נראה לעינינו כך לפי מ"ש תוס' ד"ה תקוני גברא, ואע"ג דלענין מומחה שרי לעבול בשבת משום דנראה כמיקר, שאני הכא דצעינ שני ח"ה לעמוד שם בשעה עבילה להודיעו המצות כדאמרין לקמן עכ"ל, וא"כ דוקא בעבילת גירות, משא"כ הכא דלא ה"י עבילת גירות שאותה כבר עבדו בחמישי בסיון, דכרי קאמר הש"ס בשמעתין דעבילת גרות נפקי מאבותינו דכתיב [שמות כ"ד ח'] ויקח משה את חתי הדם ויזרוק על העם ואין האזה בלא עבילה, וכתבו תוס' [ד"ה דאין] דעבילה היא קודם האזה, והנה אותה ההואה כבר היתה צ"י בסיון שזנה מצח כמבואר בצרייתא מ"ס שבת פ"ח ע"א, וא"כ כבר עבדו לגרות אז וכן עבילה דציני שמשי לקריין לא ה"י צריך צ"י ח"ה ואח"י שפיר סו.

[בא] ועדיו עמו מנן ח"ל וכו' וכו'.] מה שהקשה מעלתו [השואל] למח לריכוס עדיו עמו נאמנהו הוהיל וצידו לגייר עמו לפניו. קולר צמקום שה"י לו לפרש, דקושיותו לרבי יהודה דסגי בעבילה בלא מילה, דלרבנן לא קשה מידי דכיון שצריך להטות דם צרית וצמקום לערל דגופי לא אמרין הוהיל וצידו, אם לא בגיורת. מ"מ לרבי יהודה בזכר ולרבנן בנקבה נמי לא קשה מידי, דש"ס אמר בקידושין ס"ב ע"ב מי יומר דמזדקקי ל"י בני חתא, ולמ"ד צעינ מומחין אחי שפיר בפשיעות, ואפילו למ"ד בדיוטות סגי לא קשיא מש"ס שבת מ"ז ע"ב, ד"ל הכא קשים גרים לישראל לא יזדקקו לו, מ"מ קושיית מעלתו לא קשה מידי ע.

רש"י ד"ה רבי יוסי אומר אין מטבילין וכו' תרתי צעי. ר"ל כונת הנימול שלא תהיה לע"ז, אבל בצונת המל ס"ל

דלמא יוסף מדעתיה דנפשיה עבד, כדפרק הש"ס סו] חצונה, וקודם מתן תורה לא לימא אל תבזו כי זקנה אמר, אך הכא גבי ז' ימי משחה או לאו שהיה הקנה קבוע ומנהג מקובל ציניכם מדינא וכפז זה עם זה לקיים את זה על נפשם לא הוה מצי לכן לדחות את יעקב בעטנה זו עד מלאת שבע זאת, ויהי יעקב זריז ומקדים לנמול, אלא על כרחך דין גמור היה ציניכם, וסבירא ליה להירושלמי דכחאי גונא—ולפינן מקודם מתן תורה. ואולי כן ס"ל לש"ס דעבירה זרה ומשום הכי קרי ליה דאורייתא. ומ"מ אן לא קי"ל הכי אלא כסתמא דתלמודא דמ"ק דלא יליף ליה מקודם מתן תורה, אם כן כך דצית דינו של שם נמי דרבנן בעלמא הוא וקל"ש ליה איסורא עובא. (אלא דהרמב"ם מדויל ידיה משתלם דאיכא הא מייחתי [צ"ה אישות פ"י כ"ד] כך דמלא שבע זאת ופסיק כירושלמי כ"ל סו.)

דף מ"ה ע"ב: תוס' ד"ה כיון דאמו מישראל וכו' ואומר רבינו שמואל וכו' ואע"פ שהיה עבד קרואו לחינו לפי שהיה אחיהם במצות. [עין ח"י סוגי' אגריפס המלך מקבל וקורא עומד (שכספר ח"י סוגי' לונדון — תשכ"ה) ס"י ט"ז ד"ה וכו'].

דף מ"ז ע"א: הקדש חמץ ושחרור מעקיעין מידי שיעבוד. [עין ח"י גיטין מ"י ע"ב ד"ה בקדש, וחי' גיטין מהדו"ק (כ"י—תשכ"ה) שם ד"ה הקדש].

דף מ"ז ע"ב: [דחניא הרי שצא ואמר מלתי ולא עבילתי וכו' רבי יוסי אומר אין מטבילין]. בשאלת יעב"ץ ח"ב ס"י קס"ד הרעיש עולם בקושיא שנתקשה בשמעתין בגר שאמר מלתי ולא עבילתי לרבי יוסי אין מטבילין אוחו משום שחל שלא לשמה, וצמ"ס עבירה זרה כ"ז ע"א אמר רבי יוסי וכו' היכן מצונו מילה בתורה לשמה, והנה צלית נגר ובר נגר. ואנא לא נגר אנא, ולפ"ד צמ"ס אפילו ריח קושיא אין כאן, בודאי גוי שרואה ליכנס לזה וצרית קודש ע"י מילה באבותינו שנקנסו לצרית ע"י מילה, וזה צריך לשמה לשם הכנסת דת, ואם מל לשם מורנא ואח"כ רואה להתגייר צמ"ס וכןם לצרית ע"י מילה גיורת, ומזה מייירי רבי יוסי בשמעתין, אבל אנחנו עם קודש שכבר נכנסנו לצרית ציני אצחנו ממזרים אנו וצינינו אחרינו עד עולם, וכל הנוגדים המה בצרית אפילו ערלים, ואין המילה אלא מצוה אחת מתרי"ג מצות, ויש מהם שצריכוס כוונה כגון מלה, אפילו אם האוכל מכיון לשם מצוה עשה למ"ד מצוה לריכות כוונה [ר"ה כ"ח ע"ב], מ"מ אם המלה לא נעשית לשמה אינו יולא ידי חובתו, וכן תפילין אפילו שמתחין לשמה מ"מ אם אינם נכתבים לשמה אינו יולא ידי חובתו, כן ס"ל לרבי מאיר בהם צמ"ס ע"א אפילו מכיון הנימול או האז לשם מילה, מ"מ (אם) [גם] המל צריך למול לשמה, ואם מל לשם הר גריזים הוא ערל

וראה בלקוטי הערות שם, ועיין עוד שו"ת יו"ד ס"י קל"ב ד"ה ולכאורה. וראה עוד בסמ"ד ברש"י ד"ה רבי, מ"ש מרן תירוצו אחר על קושיית השאלת יעב"ץ.

סו] ראה עוד שו"ת או"ח ס"י קמ"א ד"ה ולא יכלו.

סו] ח"י שבת פ"ז ע"א ד"ה ורבי ישמעאל.

ע] שו"ת יו"ד ס"י ש"ח ד"ה מ"ש.

סו] בברכות ס"ג ע"א פריך הש"ס: וכ"ת בועז מדעתיה דנפשיה קאמר ת"ש וכו', וכ"ת מלאך הוא דקאמר ליה לגדעון ת"ש אל תבזו כי זקנה אמר. ופרש"י: אל תבזו את בועז לאמר מדעתו עשה, אלא למוד מקני ישראל כי יש לו על מי שיסמך.

סו] שו"ת אה"ע ח"ב ס"י קכ"ה ד"ה ועתה.

סו] שו"ת יו"ד ס"י ש"י ד"ה והנה. וכ"כ שם ס"י א' ד"ה ויעיין.

לרבי יוסף במסכת ע"ז כ"ז ע"א דלא מלינו מילה לשמה, ומכריעין ח"ב סי' קס"ד הרעיש בעולם בקושיא זו (ע"א).

דף מ"ז ע"א: לדברך עובד כוכבים אחת ואין עדות לעובד כוכבים. מה שהקשה [השואל] דעכ"פ אם יגייר עמו לפניו יתבשר ויאומן, אלו דבריו. לא הבנתי הא בעינן תחלתו וסופו בכשרות ואם יעיד מה שראה בגיותו לא מהימן בדאורייתא, ועיין ב"ב קכ"ח [ע"א], ועושה ח"מ סי' ל"ג [סעיף י"ג], ומיכו מדרבנן עיין סוף פ"ב דכתובות [כ"ח ע"ב] כיון דדעתה לאיגיורי, ולעיל ל"ה ע"א ומ"מ ע"ז ס"ד ע"א, ותו לא מידי (עב).

תוס' ד"ה במוחזק וכו' ואין לומר שאני התם דהו סמכי ארובא דהו ישראל דהא בכל מקום נמי איכא רובא דרוב הבאין לפנינו בחזרת יבדות ישראל הם. ל"ע דהא רובא דעלמא עכו"ם רובא דליתא קמן הוה, והוא עדיף מרוב הבאים לפנינו לא משקרי דההוא רובא דליתא קמן (עב). על כן י"ל דרובא דעלמא עכו"ם ניכח לאו רוב מעליא הוא כיון דאותו ארמאא בא לפנינו לירושלים ובה כולם ישראלים הו"ל כשכונת ישראל, דלא חלוקין בתר רובא דעלמא כה"ג כמ"ש רמב"ן פ' לא יחפור [ב"ב כ"ד ע"א] גבי אלנועי בגוה לא הוי מלנעי, ועיין בשו"ע יו"ד סי' קכ"ט סעיף י"א, וא"כ בחו"ל כהאי גוה לא מהימן, וכן פסק להדיא הרמב"ם פ"ג מאיכורי ציאה הלכה יו"ד וע"ש ברכה המגיד, ועדיין ל"ע (עב).

[תוס' ד"ה כן נאמן אדם לומר זה בן גרושה. ר' אליהו מפרי"ש מפרש דנפקא לן מדכתיב בן השנואה יכיר]. ר"א מפרי"ש מפרש קרא בן השנואה יכיר, שמכיר מי הוא בן השנואה, (דברי עזי ארזים [סי' ד' סק"י] ח"פ"ש שהוא שכלי אינו נכון, אטו סכינא חריפה מפסקא לקרא), כונת הקרא שאנו מוחזקים השנואה ילדה ראשונה וכן האמת, ואנו מוחזקים בזה אחד שהוא הנוול ראשון וכו' ממזר מן השנואה, והאז אומר אותם שאתם מוחזקים באכזבה הוא בן השנואה, וכן השנואה הוא בן האכזבה, ועושה הכשר ממזר והממזר כשר על ידי היכר בכורה, ובאמינותו תורה, אך הזכירתו שיכיר שמור בנפשו שלא ישקר באמונתו ולא יוכל לזכר את בן האכזבה, אבל אנו מאמינים לו (עב).

(א) הגהות הש"ס (ג. - תשי"ט). וב"ב מרן בהגהות הש"ס (מהדורה ה"ל) למסכת ע"ז כ"ז ע"א. ותירוצו נוסף ראיה לעיל ד"ה דחגיגה.

(ב) שו"ת יו"ד סי' ש"ח ד"ה ומה.

(ג) בחי' חולין (מהדו"ב) י"א ע"ב ד"ה ובזבחים, כתב מרן דכל זה רק בהו"א דסוגיא דחולין, אבל "למסקנא יש מעליהא קצת לרובא דליתא קמן טפי מרובא דאיתא קמן, דהתם איחזוק עכ"פ מיעוטא שהוא שקר ברדאי, משא"כ בליתא קמן אפשר שלא יהיה המיעוט כאן כללי, וכ"כ בשו"ת יו"ד ססי' קכ"ב, בשו"ת אה"ע ח"א סי' ה' ד"ה ומ"ש, סי' י' ד"ה שוב הקשה, סי' מ"א ד"ה ויש, ועוד.

(ד) ח"י כתובות (פיטרקוב) כ"ד ע"א ד"ה להשיאו אשה.

(ה) שו"ת אה"ע ח"א סי' י"ג ד"ה והנה לכאורה. — ואף שתוס' בקידושין ע"ד ע"א ד"ה כשם, כתבו דברי ר' אליהו בזה"ל: "ורבינו אליהו מפרש דהיינו טעמא דנאמן משום דכתיב כי את הבכור בן השנואה יכיר ואמרנו לעיל (ס"ח ע"א) שנואה בנישואיה כלומר שהיא בלא וקאי יכיר אתרויהו יכיר שהוא בכור ויכיר שהוא בן

[תוס' ד"ה ואין אחת נאמן לפסול בני צניק וכו' כשם לו בני צניס אין נאמן לפסול אפילו בני דאין סברא לומר שיכיו בני פסולים ובני צניס כשרים וכו']. ל"ע לכאורה לנאמן דמשער זה ופוסל בצנח [כתובות י"ג ע"א] האין אפשר זה, ונימא מדברא כשרה הא נמי כשרה או צניפק. וי"ל בשלמא הכא מסברא שיהיה כשרים הצנים ובני צניס, (ועל עמו נמי לא מהימן בתורת נאמנות אלא משום חתיכה דאיסורא עיין בתוס' ע"ה.) [ד"ה ואין עדות], ורק גזירת הכתוב הוא יכיר שנתנה תורה רשות לאב להכיר, א"כ אין לך צו אלא חדושו דוקא כשאין לו בני צניס, אבל כשיש לו בני צניס לא נתנה לו החזרה רשות לומר על בניו נגד החזקה, כל זה הכא דיוכר חדוש הוא, אבל התם בכתובות דיוא הוא מי שיש לו חזקה כשר ומי שאין לו נשאר בפסולו, ולא נכשיר זה משום זה ולא נפסול זה משום זה (עב).

[תוס' ד"ה והלכתא כוותיה דרנ"י. משמע דהלכה כר"י וכו'] ולא כמו שמפרש ר"ת וכו'. וכן הקשה הרא"ש בפרק יש נוחלין סי' כ"א על הבה"ג דס"ל ג"כ דהלכה כר"י רק במקום הכרת בכורה. ובתחילה תירץ הרא"ש דבשעתין נמי על ידי הכרת בכורה הוה, דאם נולדו בגיות אין להצנים דין בכור לנחלה. ושייב העלה דברי הבה"ג לא אמרו לרבי יחזקאל אלא להכרעה דבי אבא דשלח לרב יוסף (עב). הנה מ"ש דכא נמי על ידי הכרת בכורה הוה, כבר דחה רמב"ן בזה ב"ב [קכ"ז ע"ב] סברא זו, דכי היכי דלמרינן יכיר דוקא על ידי הכרת בכורה ה"י (נמי) [נימא] דוקא דאיכא בכור ומזכר זה על זה, אבל לסלק כל דין בכורה מצניו לא שמענו. ולפרי"ד גם הרא"ש לא נעלם זה, אך י"ל בכונתו דמתוך דלכתי מתוך רב נחמן לדברך נכרי אחת ואין עדות לנכרי, ולא תירץ בפשיעות דהא לא הוה הכרת בכורה, דאפשר ס"ל לרב נחמן כר"ש לקיש צמסכת בכורות מ"ז ע"א (עב), ואי נמי אפילו לרבי יוחנן מ"מ צבי לשנויי אפילו אי ס"ל לרבי יחזקאל כר"ש התם דהיה לו צניס בגיותו ונתגייר ונולד לו בן בגירותו יש לו דין בכור לנחלה, נמלא אי אותו הכר עובל עתה לפנינו וילדה לו אשתו בן ועומד דבזרו בני זה בכור הוא וממילא הוה אינך גויס הוה מהימן, ע"כ אמר ר"ג עדיפא מיניה, לדברך גוי אחת ואפילו לכשינגייר עתה ויאמר עליהם שנולדו לו קודם גירות לא מהימן למפרע,

גרושה וחלוצה דשנואה בנישואיה, כלומר שמפרש הקרא לענין איסורי לאו ולא לענין איסורי כריתות, ע"ז כתב מרן בשו"ת אה"ע ח"א סי' ע"ז ד"ה ואי ס"ל, וז"ל: "ואע"ג דבן שנואה היינו חייבי לאוין שיש לו בה קידושין כמבואר בקידושין ס"ח ע"א, מכל מקום הוא הדין לממזר בכה"ג, ומבוארים לפ"ז דבריו כאן.

(ע"ה) הסוגריים במקור.

(עו) ח"י כתובות (פיטרקוב) י"ג ע"א ד"ה עוד פירש"י.

(עז) דברי ר' אבא הם בב"ב קכ"ח ע"ב, וז"ל הש"ס: "שלח ר' אבא וכו' האומר על תינוק בין הבנים בכור הוא נאמן כרבי יהודה", ובמקור — לעיל מיניה — ב"ה ואמנם, כתב מרן: ד"ס"ל לבה"ג דר' אבא דשלח לרב יוסף הכריע מדגפשיה, מדסתם רבי כרבנן לענין ממזר בלא הכרת בכורה, ש"מ בהכרת בכורה ס"ל כרבי יהודה ובלא הכרת בכורה כרבנן.

(עח) ז"ל הש"ס: "איתמר היי לו בנים בהיותו עובד כוכבים ונתגייר רבי יוחנן אומר אין לו בכור לנחלה ור"ש בן לקיש אומר יש לו בכור לנחלה".